

VLAK I LJUDI: Vlakovi – nosači posljednje nade

Objavio **Igor Zovko** - 16. rujna 2025.

Foto: Igor Zovko

Ja bih, naravno, sjeo kraj prozora i gledao naprijed. Nije mi dalo nazad gledati. Ne volim to ni danas, kad sam (polu)stari kenjac, što bi pokojni ćaća rekao

Piše: **Igor Zovko**

Ne sjećam se svojeg prvog putovanja vlakom kao dijete. Bilo ih je. Ali bilo je to sredinom 1970-ih. Divio sam se tim moćnim strojevima koji su tada, u mojim dječjim očima, bili ogromni, dobri divovi, u kojima sam se mogao opustiti, uživati u vožnji gledajući krajolike kroz velike prozore.

SPORT VISION

BLACK FRIDAY

SPORT VISION

239,99 €
167,99 € **-30%**

BLACK FRIDAY

SPORT VISION

89,99 €
45,00 € **-70%**

Mati me je relativno često vlakom vodila rodbini u Sarajevo kad sam bio i u ranim razredima osnovne škole. Prosječan čovjek nije tada mogao kupiti auto, kao danas za 1000 eura ili manje, i to još registriran godinu dana. Nije se moglo. Jednostavno, nije se imalo. A i oni koji su ga kupovali, morali su kupiti Zastavu, pa čekati mjesecima na isporuku, poput Zastave 128.

Foto: Igor Zovko

Istina, bilo je i "stranjskih" auta, ali njih su kupovali gastarbajteri ili pripadnici ranog oblika privatnih poduzetnika. Vlak je bio najpovoljniji prijevoz.

Zatvoreni kupei, otvoreni ljudi

Nije to bilo kao danas – pogledaš kad je vlak, koliko košta karta, platiš, sjedneš na sjedalo, pustiš mozak na pašu i "bleji" kroz prozor. Doduše, blejao sam uvijek, k'o tele, diveći se krajolicima koje je stvorila priroda. Nije se tada imalo, a svaka novčanica, tada zvana dinar i njezine manja izvedenica – para – se vagala.

Kupei su bili zatvoreni, a ja bih, naravno, sjeo kraj prozora i gledao naprijed. Nije mi dalo nazad gledati. Ne volim to ni danas, kad sam (polu)stari kenjac, što bi pokojni ćaća rekao.

U tim kupeima se tada pušilo. Dva separea sjedala, na koje se moglo smjestiti po tri ili četiri čovjeka, jedno nasuprot drugog, pružala su, htjeli ne htjeli, priliku za komuniciranje ljudi svakojakih sudbina.

Ispijena žena s djetetom

E taj jedan put, nakon što smo ja i mati krenuli iz Sarajeva za Mostar, sjeli smo u jedan od tih kupea. Vrata su se zatvarala, pa bi putnici koji su već sjeli na svoja sjedala, sa sumnjom gledali tko će im ući u kupe – hoće li to biti priprosti polupijani radnik koji ide na teren, ili, pak, malo življa mladost...ili pristojan "insan" (čovjek, tur. op.a.). Nekad bismo navukli i zavjese, da prevarimo "neželjene" suputnike.

Mi smo sjeli u kupe u kojem je već sjedila jedna ispijena žena, u skromnoj sivozelenoj suknji koja je dosegala malo više od njezinih gležnjeva, domaći pleteni sivi džemper, kaput je bio sivi, starinski. Imala je neobičnu glavu, brada joj je bila kao vrh piramide okrenute naglavce, kratka kosa bez frizure. I velike okrugle suzne oči. Tople oči.

Pokraj nje je sjedio moj vršnjak. Sitno, povučeno dijete, njezin sin, sličan svojoj materi. Kilometar po kilometar, kad je vlak krenuo sa sarajevskog kolodvora, već se razgovor poveo o svemu i svačemu u kupeu u kojem smo bili nas četvero.

Žena i njezino dijete bili su iz Zavidovića. Išli su u Mostar. Tek ću kasnije saznati detalje koje sam upamtio za cijeli život. Mati me je pustila da sjedim kraj prozora.

Zadnja nada

Imamo oko dva sata do Mostara i to mi se činilo iznimno dugo, zbog užitka vožnje i ponovnog gledanja krajolika i serpentina Ivan-sedla, geomorfološke granice Bosne i krševite Hercegovine, kojom se kao zmija vijugavom prugom spuštamo prema Konjicu.

Dok sam se ja igrao u kupcu s tim dječakom, u kupe mi je ušla atmosfera. Ta jedna žena počela je plakati.

Shvatio sam

Nastavio sam

Shvatio sam da je dječak teško bolestan. Kako sam to shvatio kao neki sedmogodišnjak? Žena je rekla idu Radi travaru, da su bili kod svakojakih liječnika, ali da lijeka nije bilo. Mati mi se rasplakala. Doduše, Bog je dragi živio, i danas se rasplače na tuđu muku.

Čim je žena spomenula Radu travara, narodnog vidara s mostarskog Bijelog brijega, shvatio sam da se to dijete bori za život. O kako je smrt daleka djetetu, a dijete ne zna da smrt vreba svakoga i ne gleda godine. Kao i njezina sestra bolest.

Narodni vidari

Radi travaru u Mostar nisu dolazili ljudi da uzimaju trave za ljubavne probleme, da im se vrate bivše i da djevojke nađu budućeg muža. Narodni travari bili su ljudi koji su se razumjeli u ljekovita svojstva raznih vrsta biljaka. Pravili su kreme i čajeve, razne pripravke. Za svaku su boljku imali svoj recept. I dan danas časne sestre u okolici Posušja spravljaju razne kreme i čajeve za prirodnu pomoć ljudima koji imaju problema sa zdravljem.

Narodni travari nisu imali standardnu cijenu za soje usluge. Oni su ljudima govorili da, ako mogu, neka plate koliko mogu! Ako ne, Bogu hvala. I ljudi su plaćali koliko su mogli. I bili su i za gazde i za sirotinju – uvijek dostupni.

Vlak je već dobro prošao Jablanicu. Žena je ogladnjela pa je izvadila pečeno pile. Tada se u vlakovima dijelila i hrana između putnika u kupeima, vicevi, dosjetke, mudre riječi i tišina. Ja sam tada utihnuo. Mati se lijepo zahvalila na ponuđenom ručku. I stala opet plakati. Ja sam jeo,

Mic po mic, došli smo u Mostar. Otišli smo doma, a žena i njezino dijete Boga pitaj gdje na prenoćište.

Što je bilo s tom ženom i njezinim čedom, nikad neću saznati.

Ne ljutite se na kašnjenja

I sada, sa 52 godine na leđima, kada putujem vlakom, a to volim, čak samo da si priuštim taj osjećaj, sjetim se te žene koja je iz Zavidovića sjela svojeg bolesnog sina u Zavidovićima u vlak da bi stigla u Mostar, da djetetu dade ono što normalna mati može dati svojem djetetu – posljednju nadu.

I sada kad sjedim u vlakovima u Zagrebu, Sisku, Karlovcu, Varaždinu ili Čakovcu, kad se ljudi unerveže jer vlak čeka nekog vruga, sjetim se te jadne žene, jadne matere, i njezina sina. I kažem sam sebi: Kasni! Ima težih sudbina od pola sata kašnjenja. Jer, nekim nesretnim ljudima, vlak stigne na zadnju stanicu prije no što treba.

(Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti)

[Privacy and cookie settings](#)

Managed by Google. Complies with IAB TCF. CMP ID: 300

